

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук

Переверзєва Дмитра Миколайовича на дисертацію Кузюка Михайла Григоровича на тему: «Адміністративно-правовий механізм формування державної політики у сфері застосування трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

Сфера трансплантації є однією з найбільш чутливих і водночас стратегічно важливих для національної безпеки та охорони здоров'я держави. Від ефективності публічної політики у цій галузі безпосередньо залежать тривалість і якість життя тисяч пацієнтів, довіра до державних інституцій, рівень гарантій прав людини, а також економічна спроможність системи охорони здоров'я (зокрема, зменшення витрат на лікування за кордоном і «виток» бюджетних коштів). Україна здійснила низку суттєвих кроків - від оновлення базового законодавства до запуску Єдиної державної інформаційної системи трансплантації (ЄДІСТ) і тарифних підходів - однак практичні результати залишаються нерівномірними, що свідчить про дефіцити саме механізму формування та реалізації державної політики.

Щороку зростає кількість пацієнтів, які потребують трансплантаційної допомоги, що вимагає побудови ефективної, прозорої та доступної системи організації цього процесу на державному рівні. Державна політика має встановлювати чіткі етичні стандарти, забезпечувати захист прав донорів та реципієнтів та протидіяти незаконному обігу органів, що є особливо актуальним з урахуванням міжнародних стандартів та тенденцій.

Питання адміністративно-правового механізму саме формування державної політики у сфері трансплантації залишається малодослідженим в українській правовій доктрині. Існуючі праці часто зосереджуються на окремих аспектах: медико-правових, кримінально-правових або на аналізі готових норм, а не на механізмі їх вироблення та впровадження.

Формування цілеспрямованої, ресурсно забезпеченої та ефективної державної політики в цій сфері неможливе без належного адміністративно-правового механізму, що включає чіткі процедури, розподіл повноважень, координацію між відомствами (МОЗ, МВС, Мінюст) та ефективний контроль.

Повномасштабна агресія РФ різко погіршила стан охорони здоров'я та збільшила потребу в трансплантаціях через поранення військових і цивільних. Водночас війна створила нові виклики: руйнування інфраструктури, ускладнення логістики, міграція населення, що вимагає адаптації механізмів державного управління в цій сфері до екстремальних умов. Відповідні проблеми підкреслюють важливе значення та цінність дисертації Кузюка Михайла Григоровича на тему: «Адміністративно-правовий механізм формування державної політики у сфері застосування трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією».

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані у дисертації, їх достовірність, новизна

Теоретична обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, викладених у дисертаційному дослідженні, забезпечені насамперед достатньою кількістю теоретичних і практичних джерел, що були ретельно опрацьовані автором під час підготовки й написання роботи.

У дослідженні застосовано системний та комплексний підхід із використанням різноманітних методів наукового пізнання. Для досягнення поставлених мети та завдань використано комплексний підхід, що поєднує науково-теоретичні, нормативно-правові, порівняльно-правові та практичні методи: історико-правовий – для ретроспективного аналізу становлення і розвитку державної політики та законодавства у сфері трансплантації в Україні та за кордоном; компаративістський (порівняльно-правовий) – з метою порівняння національного і зарубіжного досвіду формування та реалізації державної політики у сфері трансплантації, а також норм чинного

адміністративного і медичного законодавства; формально-логічний (догматичний) – під час тлумачення положень Конституції України, адміністративного, медичного, кримінального законодавства, підзаконних нормативних актів та міжнародних стандартів; системний – для комплексного аналізу елементів адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики у сфері застосування трансплантації; аналізу документів – під час вивчення нормативних актів, державних програм, статистичних даних, висновків експертів та рішень ЄСПЛ; статистичний – для аналізу емпіричної інформації, кількісних показників щодо проведення трансплантації, ефективності реалізації політики, міжнародних порівнянь; моделювання – під час розробки пропозицій, спрямованих на удосконалення адміністративно-правового механізму формування державної політики у сфері трансплантації та підвищення ефективності її реалізації.

Мета роботи полягала в тому, щоб на підставі вивчення норм чинного національного законодавства, практики його реалізації, положень наукової доктрини і зарубіжного досвіду у сфері трансплантації та пов'язаної з нею діяльністю визначити сутність та особливості адміністративно-правовий механізм формування державної політики в Україні, виявити існуючі законодавчі прогалини і запропонувати обґрунтовані пропозиції й рекомендації щодо його вдосконалення.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вона є одним з перших комплексних монографічних досліджень, у якому розкрито сутність та узагальнено адміністративно-правовий механізм формування державної політики у сфері застосування трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією, а також надано науково обґрунтовані пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення адміністративно-правового регулювання відповідних суспільних відносин, з урахуванням сучасних викликів, загроз і потреб.

Автором уперше надано комплексне визначення адміністративно-правового механізму формування державної політики у сфері трансплантації, під яким пропонується розуміти сукупність стратегічних, організаційних, правових та економічних заходів, спрямованих на забезпечення громадян доступом до сучасних медичних технологій, зокрема трансплантаційних операцій, формування культури донорства та підвищення рівня довіри до національної медичної системи; визначено сучасний стан нормативно-правової бази, що регулює трансплантацію в Україні, яка являє собою багаторівневу систему і включає Конституцію України, міжнародні договори, Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині», постанови Кабінету Міністрів України, накази МОЗ України, локальні акти медичних установ; визначено та схарактеризовано перелік недоліків адміністративно-правового механізму формування державної політики у сфері трансплантації, які включають, зокрема: неврегульованість окремих підзаконних процедур, недостатня деталізація адміністративних процедур, неповна імплементація норм ЄС; відсутність ефективних механізмів контролю, інформаційної підтримки (ЄДІСТ), підвищення рівня правової обізнаності та довіри населення до трансплантаційної системи.

Також удосконалено обґрунтування ролі суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері трансплантації, включаючи їхню координацію на національному, регіональному та локальному рівнях, особливо в частині уточнення статусу трансплант-координаторів та судово-медичних експертів. Визначено, що система суб'єктів реалізації політики децентралізована: на місцевому рівні функціонують органи самоврядування та регіональні підрозділи, що забезпечують адаптацію загальнодержавних рішень до місцевих потреб та ресурсів; підходи до форм реалізації державної політики у сфері трансплантації з акцентом на використання сучасних медико-технологічних, інформаційних і фінансових інструментів, які сприяють забезпеченню рівного доступу до трансплантаційних послуг. Обґрунтовано

провадження сучасних механізмів державного регулювання базується на використанні єдиної інформаційної системи (ЄДІСТ), стандартів та протоколів лікування, правових інструментів, системи фінансових гарантій, активної освітньо-інформаційної діяльності та розвитку людського капіталу.

Дисертантом дістали подальшого розвитку концепція формування державної політики у сфері трансплантації як комплексної системної діяльності державних органів, що забезпечує не лише оперативне реагування на кризові виклики, але й створює передумови для довгострокового сталого розвитку галузі; теоретичні положення щодо імплементації кращих міжнародних практик (зокрема, досвіду Іспанії, Німеччини, Великої Британії) в українську правову систему, включаючи доцільність впровадження презумпції згоди для підвищення ефективності донорства органів; погляди на необхідність удосконалення адміністративного законодавства в сфері трансплантації через гармонізацію з міжнародними стандартами та посиленням контролю за дотриманням етичних норм, що відповідає європейським і світовим тенденціям.

Загалом, у роботі виявляється якісна наукова новизна для адміністративної науки, використання положень яких на практиці сприятиме ефективності реалізації повноважень суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері трансплантології. Висновки дисертації є цілісними, логічними та належним чином обґрунтованими.

Загалом, у дисертації на основі аналізу позицій національного законодавства, теоретичних розробок та результатів адміністративної практики, визначено адміністративно-правові засади реалізації державної політики у сфері трансплантології та пов'язаної з нею діяльністю, та розроблено рекомендацій щодо удосконалення її правового забезпечення.

Висновки дисертації відповідають меті за завданням дослідження та містять важливі теоретичні положення щодо вдосконалення адміністративно-правового механізму формування державної політики у сфері застосування трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією.

3. Практичне значення результатів дослідження

Тема дисертаційного дослідження направлена на реалізацію положень плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин».

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та використовуються в – науково-дослідній сфері – для розроблення подальших напрямків удосконалення адміністративно-правових засад формування державної політики у сфері трансплантації; – законотворчій діяльності – для вдосконалення чинного законодавства в аспекті забезпечення розвитку нормативних основ під час формування державної політики у сфері застосування трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією в Україні; – практичній діяльності – під час проведення підвищення кваліфікації персоналу: проведення навчальних заходів для медичних працівників щодо правових, етичних та організаційних аспектів трансплантації; – освітньому процесі – під час розроблення та викладання навчальних дисциплін «Актуальні проблеми теорії адміністративного права», «Актуальні проблеми публічної служби», «Медичне право» при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, а також у контексті інших суміжних дисциплін.

Отже, результати дисертації Кузюка Михайла Григоровича на тему «Адміністративно-правовий механізм формування державної політики у сфері застосування трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією» мають важливе практичне значення як для науки адміністративного права, так і для практичної діяльності суб'єктів державного управління.

4. Повнота викладення наукових результатів в опублікованих працях здобувача

Основні положення та результати дисертації висвітлено 5 наукових статтях. Підсумки розроблення проблематики та відповідні висновки оприлюднено на міжнародних науково-практичних конференціях: «Виклики сучасності та наукові підходи до їх вирішення» (м. Київ, 12–13 серпня 2020 р.); «Науково-практичні засади розвитку наукової думки на сучасному етапі державотворення» (м. Київ, 22–23 вересня 2021 р.); «Реформування українського законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення» (м. Київ, 07–08 лютого 2024 р.); «Правове регулювання обігу зброї в Україні: нові виклики та перспективи вирішення» (м. Київ, 12 квітня 2024 р.); «Тенденції та перспективи розвитку юридичної науки сьогодення» (м. Київ, 16–17 квітня 2024 р.). «Просоціальна особистість у гендерному вимірі: теоретико-методологічні та прикладні аспекти» (м. Умань, 31 травень 2024 р.).

Перелік наукових праць, що опубліковані здобувачем та аналіз їх змісту свідчить про те, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження достатньо повно викладені у вітчизняних та зарубіжних наукових фахових виданнях, пройшли апробацію у науково-практичних конференціях.

5. Дискусійні положення дисертаційної роботи

На підставі розгляду дисертаційної роботи, особливо варто відзначити необхідність того, щоб автор приділив увагу таким питанням для подальшого обговорення:

1. В обґрунтуванні актуальності теми дисертаційного дослідження відсутні відомості про результати авторського соціологічного опитування.
2. У роботі переважно аналізується нормативна база та інституційні механізми, тоді як соціально-психологічні аспекти формування громадської

думки щодо донорства органів розкриті недостатньо глибоко. Чи не вважаєте Ви, що це звужує комплексність дослідження?

3. У підрозділі 3.1 «Зарубіжний досвід формування державної політики у сфері застосування трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією та можливістю його адаптації в національну правову систему» досліджено досвід ряду зарубіжних країн, однак нічого не сказано про досвід пострадянських країн. Видається дисертаційна робота лише б виграла, коли було б для порівняння представлено хоча б одну країну.

При цьому, зауваження та рекомендації здебільшого стосуються аспектів, що потребують додаткового обговорення, і тому не мають значного впливу на загальну позитивну оцінку роботи.

6. Загальні висновки

Дисертаційна робота Кузюка Михайла Григоровича на тему «Адміністративно-правовий механізм формування державної політики у сфері застосування трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією» виконана на високому науковому рівні, є завершеним самостійним дослідженням, характеризується єдністю змісту і свідчить про особистий внесок здобувача в науку.

Ознак порушення автором академічної доброчесності, зокрема випадків оприлюднення, частково або повністю, наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення їх авторства не виявлено. Відповідно, здобувачем повністю дотримано принципи академічної доброчесності у процесі підготовки дисертації.

Висновки та рекомендації, що отримані під час дослідження мають важливе практичне та теоретичне значення для оптимізації адміністративно-правовий механізм формування державної політики у сфері застосування трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією.

Отже, дисертація Кузюка Михайла Григоровича на тему: «Адміністративно-правовий механізм формування державної політики у сфері застосування трансплантації та здійснення діяльності, пов'язаної з трансплантацією», що подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право, є завершеним монографічним дослідженням, що в повній мірі відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, а її автор – Кузюк Михайло Григорович заслуговує на присудження ступеня кандидата юридичних наук.

**Офіційний опонент –
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
права та правоохоронної
діяльності**

**Центральноукраїнського державного
університету імені
Володимира Винниченка**

Дмитро ПЕРЕВЕРЗЄВ

Засвідчую підпис
Заступник начальника відділу кадрів
ЦДУ ім. В. Винниченка
Юрій Івченко